

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА І ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

УДК: 338.43

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Л.О.МАРМУЛЬ – д. е. н., професор,
Н.В.СЛЕЦЬКА – аспірант, Херсонський ДАУ**

Виноградарсько-виноробний підкомплекс є однією з важливих складових АПК України, основними видами продукції якого є виноград та продукти його переробки. Виноградарство та виноробство мають багатовікову історію розвитку і свої традиції (особливо на півдні країни) і тривалий час були найбільш доходними, пріоритетними галузями АПК, які забезпечували вельми значні і стабільні надходження не тільки до виноградарських господарств та винзаводів, а й до державного бюджету [1].

З початку 90-х років ХХ століття в економіці України стався перелом історичної ваги. Здобуття Україною державної незалежності, зміна політичного устрою, демократизація суспільства відкрили простір до формування засад загальноєвропейської у світовій практиці ринкової економіки. Відмова від планово-розподільчої системи і побудова соціальноорієнтованих ринкових відносин не могли статися без втрат. Це прогнозувалось і допускалося з самого початку процесу реформування. [3]. Слід зазначити, що в останні роки виноградарсько-виноробний підкомплекс відчуває глибоку економічну кризу і зниження свого конкурентного статусу. Таке становище пов'язане з порушенням міжгалузевих зв'язків з поставальниками матеріально – технічних засобів і торгівлю, незахищеністю власного товаровиробника, зниженням рівня державної фінансової підтримки. Всі ці негативні ознаки вплинули на розвиток виноградарсько-виноробний підкомплексу. Динаміка виробництва винограду в Україні за період 1990 – 2000 рр. відображає головні тенденції розвитку виноградарства (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники виробництва винограду в Україні за період 1990-2000 рр.

Показники виробництва винограду	Роки				
	1990	1995	1998	1999	2000
Площа, тис. га	176	155	126	116	110
у т. ч. у плодоносному віці, тис. га	143	138	112	105	99
Валовий збір, тис. т	836	457	270	306	514
Урожайність, ц/га	58,3	33,2	24,0	29,2	51,7

Аналіз сучасного стану розвитку виноградарства в Україні показав, що за період 1990 - 2000 рр. площа під виноградними насадженнями зменшилася з 176 до 110 тис. га, у тому числі у плодоносному віці з 143 до 99 тис. га. Валовий збір винограду за період 1990-2000 рр. в Україні також зменшився з 836 до 514 тис. т. Основними економічними причинами спаду виробництва винограду були порушення господарських зв'язків, втрата ринків збуту, високий рівень інфляції.

Аналіз основних показників виробництва винограду дозволяє стверджувати, що в підкомплексі намітилися позитивні зрушення. Слід зазначити, що, починаючи з 1999 р., спостерігається поступове зростання обсягів виробництва винограду в Україні. Метою відродження виноградарства повинно бути наближення обсягів і структури виробництва до потреб суспільства на основі оптимального використання ресурсів. Одна з головних проблем структурної перебудови підкомплексу – реструктуризація виробництва, оптимізація використання її виробничого потенціалу.

На сьогодні в Південному регіоні України виробництвом винограду займаються в Одеській, Херсонській, Миколаївській областях та в Автономній Республіці Крим. Провідне місце у вирощуванні винограду займає Автономна Республіка Крим, але саме на Херсонщині почалося виробництво винограду у ХІХ столітті.

За період 1990 - 2000 рр. посівна площа під виноградними насадженнями в Херсонській області зменшилася з 20,4 до 6,9 тис. га, у тому числі у плодоносному віці з 15,6 до 5,4 тис. га. Валовий збір винограду за період досліджень також зменшився з 68,3 до 26,3 тис.т. Максимальна урожайність за цей же період становила 48,7 ц/га (табл. 2).

Стабілізація виноградарства України, сортова політика залежить від ефективності розсадницької бази, яка є основою створення високоурожайних і довговічних насаджень. Рівень наукового забезпечення виноградарства і розсадництва свідчить про потенційні можливості розвитку цих галузей в Україні. При цьому особливої

актуальності набуває необхідність розвитку сортового складу виноградних розсадників.

Таблиця 2 – Показники виробництва винограду в Херсонській області за період 1990 – 2000 рр. [4]

Показники виробництва винограду	Роки				
	1990	1995	1998	1999	2000
Площа, тис. га	20,4	17,2	13,5	7,6	6,9
у т. ч. у плодоносному віці, тис. га	15,6	15,2	8,5	5,0	5,4
Валовий збір, тис. т	68,3	38,6	11,7	18,4	26,3
Урожайність, ц/га	43,8	25,4	13,8	37,0	48,7

Розвиток виноробства залежить від стану виноградарства, яке визначає не тільки обсяг виробництва, а і асортименти і якість кінцевої продукції [1].

Структура виробництва виноматеріалів на сьогодні не відповідає споживчим перевагам на ринку кінцевої продукції. У цілому виробники продукції не повністю забезпечені вітчизняною сировиною і за наявності фінансових можливостей активно імпортують виноматеріали [2]. Негативно впливає на обсяги виробництва і реалізації виноробної продукції її фальсифікація, заборгованість заводів вторинного виноробства за отримані виноматеріали.

Виноробна промисловість України репрезентована підприємствами первинного і вторинного виробництва. Усього в галузі зареєстровано понад 400 підприємств. Серед яких успішно працюють лише 120 підприємств первинного і близько 50 підприємств вторинного виробництва.

У Херсонській області виноробна промисловість включає 12 підприємств первинного і 7 вторинного виробництва. Основні показники виробництва алкогольних напоїв в Херсонській області наведені у таблиці 3.

Таблиця 3 – Виробництво алкогольних напоїв в Херсонській області за період 1990 – 2000 рр. [4]

Показники виробництва алкогольних напоїв	Роки				
	1990	1995	1998	1999	2000
Вино виноградне, тис. декалітрів	1948	1459	936	660	1004
Коньяк, тис. декалітрів	172	141	115	158	262

З метою відродження виноробства необхідно відновити до належного рівня сировинну базу, істотно поліпшити структуру та якість виноробної продукції, посилити боротьбу з її фальсифікацією. Водночас слід удосконалювати матеріально-технічну базу га-

лузі, впроваджувати сучасні технології виготовлення вино продукції. Аналіз законодавчої бази і нормативно-технічної документації з економіки виноградарсько-виробничого виробництва свідчать, що нині практично відсутня акцизна політика в Україні на виноградну продукцію. Починаючи з 1992 року ставки акцизів неодноразово змінювались. Лише у 1998 році вони встановлювались тричі. Акциз істотно впливає на обсяг продажу винопродукції, обсяг отриманого підприємством прибутку і надходжень до бюджету. Вирішення проблеми виноградарсько-виноробного підкомплексу, мабуть лежить у законодавчій площині – необхідністю прийняття Закону про виноград і вино.

Слід зазначити, що основа виноградарства і розсадництва не може розвиватися без фінансової підтримки з боку держави. Розвиток виноградарсько-виноробного підкомплексу повинен здійснюватись на послідовній реалізації структурних елементів підкомплексу: вирощування саджанців; вдосконалення структури виноградних насаджень; виробництво вина. У такому ж порядку повинно здійснюватися і фінансування виноградарсько-виноробного підкомплексу.

Виноградарство та виноробство мають стати пріоритетними галузями АПК Причорномор'я України, які покликані забезпечувати потреби населення в специфічних продуктах харчування - винограді і різних виробах з нього - від соків і консервів до вин, коньяків і шампанського, а також одержання державою валютних коштів від їх експорту.

Список використаної літератури:

1. Гаркуша О.М. Формування ефективного виноградарсько – виноробного підкомплексу АПК України. – Миколаїв: МДАА, 2001. – 281 с.
2. Лагода Т. Дар Діоніса у степах України: розвиток вітчизняних міні вінокурень // Пропозиція. – 2001. - №11. – С. 89 – 92.
3. Україна за роки незалежності. – 2-е видання, переробл., допов. та розшир. – К.: Нора – прінт, 1999. – 280 с.
4. Херсонщина у цифрах 2000 рік: Статистичний довідник / За ред. В.А. Вознюка. – Херсон: Херсонське обласне управління статистики, 2001. – 467 с.